

PREVENCIÓ, DETECCIÓ I RESPOSTA DAVANT SITUACIONS DE VIOLÈNCIA SEXUAL CONTRA LA INFÀNCIA

**GENERACIÓ D'ENTORNS
SEGURS EN ENTITATS
ESPORTIVES I D'OCI I TEMPS LLIURE
DE LA COMUNITAT VALENCIANA**

Save the Children

Manual de consulta

Desembre_2023

savethechildren.es

Save the Children vol generar comportaments coherents amb la protecció i interès superior de la infància, tal com ho estableix la Convenció sobre els Drets del Xiquet (1989), la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil; i la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència i, especialment dins de la seua organització, constituir-se com un entorn segur i protector per a la infància.

La protecció de xiquets, xiquetes i adolescents és una obligació de tota la societat, especialment per a les administracions, institucions i entitats privades. Per a això la Fundació Save the Children genera tots els mecanismes i mitjans possibles per a previndre, detectar, reportar i respondre davant qualsevol situació de risc, desprotecció, violència o sospita d'aquesta.

Save the Children considera fonamental que els seus treballadors i totes les persones i institucions que treballen o col·laboren amb l'organització estiguen **conscienciades i compromeses amb la protecció de la infància, complisquen amb aquesta política i que assumisquen l'interès superior del xiquet i de la xiqueta com una prioritat en totes les seues actuacions.**

Amb la col·laboració de:

Autoria:

Yohara Quílez Playán

Tècnic d'Incidència Política y Social
Seu Comunitat Valenciana
Save the Children España

Art i maquetació:

Ricardo Gómez - rglfotografico.es

DESEMBRE 2023

Edita:

Save the Children Comunitat Valenciana

Índex

ENFOCAMENT DE DRETS I VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA	2
NOVETATS DE LA LLEI ORGÀNICA 8/2021, DE 4 DE JUNY, DE PROTECCIÓ INTEGRAL DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA E NFRONT DE LA VIOLÈNCIA (LOPVI)	7
LA FIGURA DEL DELEGAT DE PROTECCIÓ	10
ESTRATÈGIA D'ERRADICACIÓ DE LA VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA	11
LA VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA EN L'ÀMBIT ESPORTIU	14
SALVAGUARDA INFANTIL I INDICADORS DE LA VIOLÈNCIA	16
MODEL D'ENTORNS PROTECTORS, SEGURS I DE BON TRACTE DE SAVE THE CHILDREN	21
NORMATIVA DE REFERÈNCIA	24

ENFOCAMENT DE DRETS I VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA

Durant llarg temps en la història de la humanitat, els xiquets, xiquetes i adolescents han sigut pensats i tractats des d'una mirada tutelar, com a individus mancats de drets i sense autonomia que encara no han completat el ple desenvolupament de les capacitats intel·lectuals i emocionals necessàries per a poder discernir correctament sobre el que els afecta. La infància ha sigut concebuda com un objecte que demanda protecció, però sense cap independència o autonomia enfront de les persones adultes.

En l'últim quart del segle XX, aquesta concepció de la infància i adolescència va rebre crítiques i va ser repensada. **Xiquets, xiquetes i adolescents van començar a considerar-se éssers autònoms i únics, dotats de drets.** Des de la ratificació de la Convenció sobre els Drets del Xiquet en 1990, Espanya ha de garantir que es preserve i promoga el desenvolupament de tots els xiquets i les xiquetes d'una manera integral, respectant la seua condició de subjectes de drets.

En els últims anys, s'ha multiplicat l'impuls normatiu internacional per a la millora de la resposta dels poders públics enfront de la violència a partir d'aquest enfocament. En 2007, el Consell d'Europa va aprovar el Conveni per a la protecció dels xiquets i xiquetes contra l'explotació i l'abús sexual (Conveni de Lanzarote), ratificat per Espanya en 2010. Més recentment, la Unió Europea va promulgar la Directiva relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual dels menors i la pornografia infantil, de 2011. Tots dos instruments pretenen reforçar el compromís dels Estats d'actuar amb la "deguda diligència" per a garantir la protecció efectiva dels drets humans en la infància enfront de l'abús sexual. En aquest sentit, el passat 5 de juny de 2021 va ser publicada en el BOE la **Llei orgànica de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència (LOPVI)** que recalca la importància de considerar a xiquets, xiquetes i adolescents com a **subjectes de drets, des d'una escolta activa que respecte les seues decisions i tinga en compte la seua opinió en els assumptes que els afecten.**

La LOPVI defineix la **violència** com *tota acció, omissió o tracte negligent que priva a les persones menors d'edat dels seus drets i benestar, que amenaça o interfereix el seu ordenat desenvolupament físic, psíquic o social, amb independència de la seua forma i mitjà de comissió, inclosa la realitzada a través de les tecnologies de la informació i la comunicació, especialment la violència digital.*

D'aquesta manera, la nova normativa estatal **amplia aquest concepte més enllà del que defineix el art 19 de la Convenció dels drets del xiquet**, deixant en clar que s'entendrà, en tot cas, per violència:

- el maltractament físic, psicològic o emocional;
- els càstigs físics, humiliants o denigrants;
- el descuit o tracte negligent;
- les amenaces, injúries i calúmnies;
- l'explotació, incloent-hi la violència sexual;
- la corrupció,
- la pornografia infantil;

- la prostitució;
- l'assetjament escolar;
- l'assetjament sexual;
- el ciberassetjament;
- la violència de gènere;
- la mutilació genital;
- el tràfic d'éssers humans amb qualsevol fi;
- el matrimoni forçat, el matrimoni infantil;
- l'accés no sol·licitat a pornografia;
- l'extorsió sexual;
- la difusió pública de dades privades;
- la presència de qualsevol comportament violent en l'àmbit familiar.

Prevalença de la violència contra la infància en la Comunitat Valenciana

- En 2022 (últim any amb registres), es van donar 7.665 denúncies per delictes penals contra xiquets, xiquetes i adolescents¹
 - D'entre elles, es van reportar 1.082 denúncies anuals de delictes sexuals les víctimes dels quals van ser menors d'edat. A Europa, s'estima que un de cada cinc xiquets, xiquetes i adolescents és víctima d'alguna forma de violència sexual².
 - També es van comptabilitzar 1.087 casos de maltractament familiar contra xiquets, xiquetes i adolescents en la Comunitat Valenciana.
- En els últims cinc anys, 525 xiquetes i adolescents han sigut víctimes de violència de gènere en la Comunitat Valenciana (amb mesures de protecció i/o cautelars)³.
- Aproximadament el 20 % dels xiquets, xiquetes i adolescents de la Comunitat Valenciana reconeix haver sigut víctima de bullying, i presenten 2,55 vegades més risc de realitzar intents de suïcidi.

1. Portal Estadístic de Criminalitat, Ministerio del Interior (2022).

2. Consell d'Europa (2010-2015). Campanya UN de cada CINC (ONE in FIVE).

3. Estadística de violència domèstica i violència de gènere, Instituto Nacional de Estadística (2022).

CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DEL XIQUET (CDX) DE 1989

La Convenció sobre els drets del xiquet de Nacions Unides és el **tractat internacional de drets humans** que reconeix als xiquets i xiquetes com a subjectes actius de drets i estableix els estàndards mínims que els Estats signants de la mateixa han de respectar a l'hora de legislar i desenvolupar polítiques públiques que afecten la infància.

Els drets de la infància són **un conjunt de normes que descriuen el que necessiten xiquets i xiquetes i asseguren el seu correcte desenvolupament**. Tots els xiquets, xiquetes i adolescents han de gaudir aquests drets, amb independència de la seua procedència o circumstàncies particulars.

La CDX consta de **54 articles** en els quals es recullen els drets econòmics, socials, culturals, civils i polítics de tots els xiquets i xiquetes.

La CDX té a més **3 protocols** que la complementen:

- a) Protocol relatiu a la venda de xiquets, prostitució infantil i la utilització de xiquets en la pornografia.
- b) Protocol relatiu a la participació dels xiquets en conflictes armats.
- c) Protocol relatiu a un procediment de comunicacions per a presentar denúncies davant el Comitè dels Drets del Xiquet.

Existeixen quatre drets que són els pilars, els principis rectors que guien el conjunt del tractat:

Article 2: No discriminació

Tots els xiquets i xiquetes tenen els mateixos drets, sense importar quin siga el seu color de pell, l'idioma que parlen, la seua religió, les seues opinions, la seua nacionalitat, la seua edat, el seu sexe, etc.

Article 3: Interés superior del xiquet, xiqueta o adolescent

En la presa de qualsevol decisió ha de prevaldre el respecte de tots els drets de la infància i adolescència alhora que ha de suposar la millor opció per a cada xiquet, xiqueta o adolescent en funció de les seues circumstàncies contextuais i particulars.

La seua fi última és realitzar una avaluació formal seguint la guia que s'indica d'elements a valorar, per a arribar a una decisió ajustada a cada xiquet, xiqueta o adolescent, prevalent el seu interès enfront d'altres interessos (reputacionals, econòmics o altres).

Elements a tindre en compte per a l'avaluació de l'interés superior del xiquet, xiqueta o adolescent⁴:

- L'edat i maduresa del xiquet, xiqueta o adolescent.

4. Observació General núm. 14 del Comitè de Drets del Xiquet i Llei orgànica de Protecció Jurídica del Menor.

- La necessitat de garantir la seua igualtat i no discriminació.
- La necessitat d'estabilitat de les solucions que s'adopten per a promoure l'efectiva integració i desenvolupament del xiquet o xiqueta, així com de minimitzar els riscos que qualsevol canvi de situació material o emocional puga ocasionar en la seua personalitat i desenvolupament futur.
- La preparació del trànsit a l'edat adulta i independent, d'acord amb les seues capacitats i circumstàncies personals.
- L'opinió del xiquet, xiqueta o adolescent.
- La identitat del xiquet, xiqueta o adolescent.
- La preservació de l'entorn familiar i manteniment de les relacions personals.
- La cura, protecció i seguretat del xiquet, xiqueta o adolescent.
- El dret del xiquet, xiqueta o adolescent a la salut.
- El dret del xiquet, xiqueta o adolescent a l'educació.
- Aquells altres elements de ponderació que, en el supòsit concret, siguen considerats pertinents i respecten els drets dels xiquets, xiquetes i adolescents.

Article 6: Dret a la vida, la supervivència i el desenvolupament

Tots els xiquets i xiquetes tenen dret a viure en les millors condicions possibles i a tindre un desenvolupament adequat. Les administracions han de garantir-ho proporcionant tot el que necessiten per al seu desenvolupament, la seua supervivència i el seu creixement.

Article 12: Participació infantil i adolescent i respecte a l'opinió

Tots els xiquets i xiquetes tenen dret al fet que se'ls escolte i a ser preguntats sobre les situacions que els afecten i que les seues opinions siguen tingudes en compte.

La participació infantil suposa col·laborar, aportar i cooperar per al progrés comú, així com generar en els xiquets, xiquetes i joves confiança en si mateixos i un principi d'iniciativa. D'altra banda, la participació infantil situa als xiquets, xiquetes i adolescents com a subjectes socials amb la capacitat d'expressar les seues opinions i decisions en els assumptes que els competeixen directament com la família, l'escola i la societat en general.

La participació infantil mai ha de concebre's com una simple participació de xiquets i joves, sinó com una participació en permanent relació amb els adults, i ha de ser considerada com un procés d'aprenentatge mutu.

Els nou requisits de la participació infantil

1. *Transparència*
2. *Voluntarietat*
3. *Respecte*
4. *Pertinència*
5. *Adaptació a la infància*
6. *Inclusió*
7. *Formació*
8. *Seguretat i atenció al risc*
9. *Responsabilitat i rendició de comptes*

NOVETATS DE LA LLEI ORGÀNICA 8/2021 DE 4 DE JUNY, DE PROTECCIÓ INTEGRAL DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA ENFRONT DE LA VIOLÈNCIA (LOPVI)

La Llei orgànica de Protecció Integral a la Infància i l'Adolescència enfront de la Violència (LOPVI) suposa un gran avanç per als drets de la infància no sols al nostre país, també a nivell mundial, i és un exemple de llei pionera en aquesta matèria.

Els seus pilars bàsics se centren en la **prevenció** (a la qual la llei li atorga una gran rellevància i on es reflecteix la labor pedagògica de la norma), **detecció precoç**, **atenció immediata** i **recuperació**.

Es posa el focus en l'aproximació **integral** al problema, entenent-ho com un procés **multidisciplinari** en el qual és necessària la **coordinació** entre els diferents actors que formen part del procés. Així mateix, es reforcen les mesures de protecció per a **evitar la victimització secundària**.

BON TRACTE

El bon tracte posa en el centre als xiquets i xiquetes, és a dir, les seues necessitats de **cura i benestar**, per a assegurar el seu màxim desenvolupament de manera segura. Consisteix a establir els protocols, mecanismes i qualsevol altra mesura necessària per a la creació d'**entorns segurs**, de bon tracte i inclusivament per a tota la infància en tots els àmbits desenvolupats en aquesta llei en els quals la persona menor d'edat desenvolupa la seua vida.

El bon tracte no és només l'absència de violència. Parlar de bon tracte convida a una **reflexió** molt més profunda respecte a com les persones adultes ens relacionem amb els xiquets i xiquetes en tots els àmbits.

PARENTALITAT POSITIVA

La parentalitat fa referència als comportaments dels pares i mares per a promoure la cura, les capacitats i el reconeixement dels seus fills i filles.

La parentalitat positiva és aquell exercici de la criança que es basa en els principis d'**atenció, orientació, reconeixement, potenciació i educació sense violència**, per a així generar futurs ciutadans adults, responsables i compromesos amb la societat.

PREVENCIÓ

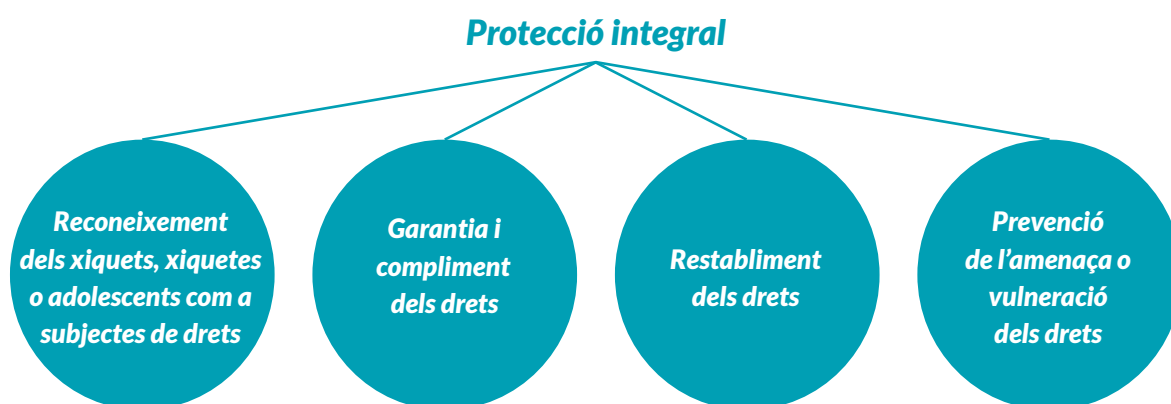
La LOPIVI posa especial èmfasi en la idea de l'aplicació de mesures de prevenció, que són aquelles que tenen com a objectiu principal evitar la comissió dels delictes de violència abans que aquests arriben a produir-se. D'aquesta manera, i de la mà de la posada en marxa de campanyes de sensibilització per a produir canvis estructurals, **es distancia d'un enfocament únicament punitiu**.

PROTECCIÓ INTEGRAL

L'atenció integral a la infància és aquella que comprén la suma de **mesures de protecció, suport, acolliment i recuperació**, posant com a centre l'interés superior del xiquet, xiquetes o adolescent. Aquesta atenció ha de tindre un caràcter inclusiu i accessible i es fomenta la correcta coordinació entre tots els actors implicats en el procés.

Es fa especial èmfasi en:

- a) La **informació i l'acompanyament** psicosocial, social i educatiu.
- b) El **seguiment de les denúncies**.
- c) L'**atenció terapèutica** tant per a la víctima com per a la seua unitat familiar.
- d) La **formació** en igualtat, solidaritat i diversitat.
- e) El fàcil accés a xarxes i **serveis de caràcter públic**.
- f) L'**acompanyament i assessorament** en els processos judicials.

VICTIMITZACIÓ PRIMÀRIA

La victimització primària es dona com a conseqüència derivada d'un **delicte**. La persona sent que els seus drets com a persona han sigut vulnerats i per això assumeix el rol de víctima.

VICTIMITZACIÓ SECUNDÀRIA O REVICTIMITZACIÓ

S'entén per victimització secundària el mal que pot generar-se en la víctima per la **resposta i actuació del sistema de suport formal** (polícia, sistema judicial, serveis socials, psicòlegs, metges) i que pot contribuir a agreujar el mal psicològic generat per la victimització primària o a cronificar les seues seqüeles. És a dir, aquesta resposta fa que la persona revisca la situació traumàtica i torne a assumir el seu paper de víctima durant el procés.

1

Presa de declaració del menor d'edat i valoració de la seua credibilitat.

De mitjana els xiquets i xiquetes compten els abusos, una vegada denunciats fins a 4 vegades.

2

Declaració ens el jutge gravada al més prompte possible com a prova preconstituïda.

Només en un 13,8% de les sentències estudiades s'hi havia preconstituït la prova.

3

Judici amigable.

En un 86% dels casos el menor d'edat ha atestat en plenari.

4

Fi relativament ràpida del procés

La mitjana és de 3 anys des de l'inici del procés fins a la seua fi. En un 38% dels casos s'empra com a atenuant la "dilació indeguda", és a dir, el propi tribunal reconeix que hi ha hagut retards que podrien haver-se evitat i rebaixa la condemna a l'acusat per haver patit per eixa espera innecessària.

CERTIFICACIÓ NEGATIVA DEL REGISTRE CENTRAL DE DELINQÜENTS SEXUALS I DE TRÀFIC D'ÉSSERS HUMANS

És obligatori tant per a l'accés com per a l'exercici de les professions que impliquen contacte habitual amb menors d'edat el **no haver sigut condemnat** per sentència ferma per un **delicte contra la llibertat sexual**. Per això, és **obligatori acreditar** això a través d'una certificació negativa del Registre Central de Delinqüents Sexuals i de Tràfic d'Éssers humans.

Tot treballador per compte d'altri que es dedique a alguna d'aquestes professions ha de **comunicar** al seu ocupador **qualsevol canvi** que es produïska en aquest Registre. Això s'estén també a la **col·laboració d'estudiants en pràctiques i al voluntariat**.

LA FIGURA DEL DELEGAT DE PROTECCIÓ

La LOPIVI introdueix les figures referents de protecció, entre les quals destaca la del **Delegat o Delegada de Protecció**⁵ en tots aquells centres d'oci i esport en els quals, de manera habitual, es realitzen activitats amb persones menors d'edat. Entre les seues funcions definides (com a base de mínims) estan:

1. Ser la **persona de referència** a la qual els menors acudisquen per a expressar les seues inquietuds.
2. Ser qui s'encarregue de la **difusió i el compliment dels protocols**.
3. Ser qui iniciï les **comunicacions pertinents** si s'ha detectat un cas de violència sobre un menor.

En aquest sentit, les entitats d'oci i esport tenen l'obligació de (article 48 de la LOPIVI):

Aplicar els protocols d'actuació.	Assegurar el compliment dels protocols.
Designar al Delegat o Delegada de Protecció.	Adoptar les mesures necessàries perquè no hi haja discriminació per edat, raça, discapacitat, orientació i identitat sexuals.
Fomentar la participació activa dels xiquets, xiquetes i adolescents.	Fomentar i reforçar la comunicació i les relacions entre els centres i els progenitors de l'alumnat.

5. Així com la Coordinador de Benestar i Protecció en l'àmbit educatiu.

ESTRATÈGIA D'ERRADICACIÓ DE LA VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA

Al novembre de 2022 s'aprovava a nivell estatal l'Estratègia d'Erradicació de la Violència sobre la Infància i Adolescència (Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030)⁶, tal com establia la pròpia LOPIVI i com a element fonamental que permet concretar les disposicions normatives en mesures més aterrades.

L'Estratègia cobreix el període 2023-2030, i pretén ser el full de ruta perquè les diferents administracions, entitats i actors treballen de la mà per a enfortir el treball de prevenció de totes les formes de violència; millorar la detecció i intervindre primerencament des d'un enfocament integral i multidisciplinari; visibilitzar la violència contra els xiquets, xiquetes i adolescents amb la finalitat de conèixer la magnitud d'aquest problema; generar una cultura de tolerància zero davant la violència i del bon tracte, i fomentar la creació d'entorns que protegeixen a tots els xiquets i xiquetes sense cap distinció.

6. Es pot consultar el document complet en:

<https://www.mdsocialesa2030.gob.es/derechos-sociales/docs/EstrategiaErradicacionViolenciaContraInfancia.pdf>

ÀREES ESTRATÈGIQUES I LÍNIES D'ACTUACIÓ PER A L'ERRADICACIÓ DE LA VIOLÈNCIA

1. Coneixement de la realitat de la violència contra la infància.

Objectiu: Garantir el coneixement de la realitat de la violència contra la infància i adolescència, necessari per a desenvolupar estratègies d'actuació eficaçes i ajustades a aquesta.

- *Investigació (1.1.): Es realitzen investigacions a nivell estatal sobre la prevalença i impacte de la violència contra la infància i adolescència a Espanya, així com sobre els factors que permeten previndre-la, eliminar-la o reduir el seu impacte negatiu.*
- *Registre unificat (1.2.): Es crea un sistema de registre estatal dels casos de totes les formes de violència contra la infància i adolescència. Aquest registre unificarà les dades de serveis socials, educatius, sanitaris, policials i judicials.*
- *Transparència (1.3.): Es creen els mecanismes perquè les dades sobre violència contra la infància i adolescència siguin públiques, transparents i accessibles.*
- *Pressupostos (1.4.): Es promou que els pressupostos dedicats a la prevenció i intervenció davant la violència contra la infància i adolescència siguin públiques, transparents i accessibles.*

2. Cultura de bon tracte i tolerància zero a la violència.

Objectiu: Crear una cultura de bon tracte i tolerància zero davant la violència contra la infància.

- *Mobilització social (2.1.): Es mobilitzarà a la societat contra la violència cap a la infància i adolescència.*
- *Marc normatiu integral (2.2.): S'introduiran les reformes legislatives necessàries per a consolidar la prohibició eficaç de totes les formes de violència cap a la infància i adolescència.*

3. Entorns segurs.

Objectiu: Garantir que els entorns on conviuen i es relació xiquets, xiquetes i adolescents siguin entorns segurs.

- *Cultura de protecció organitzacional (3.1.): Generar una cultura organitzacional de protecció a la infància i adolescència en totes les entitats i institucions responsables d'entorns on conviuen xiquets, xiquetes i adolescents.*
- *Formació a professionals (3.2.): Formar a les i els professionals en cada entorn on conviuen i es relacionen xiquets, xiquetes i adolescents.*
- *Capacitació a famílies (3.3.): Facilitar la formació a les famílies responsables de l'atenció i criança de xiquets, xiquetes i adolescents, incloent-hi les persones adultes que puguin exercir de cuidadors o col·laboradors ocasionals (avis i àvies, oncles i ties) en eixa criança.*

- *Protagonisme infantil i adolescent (3.4.): Garantir el protagonisme de xiquets, xiquetes i adolescents en el procés de disseny, avaluació i millora de l'entorn en el qual viuen i de les activitats que es realitzen en aquest.*

4. Atenció especialitzada i multidisciplinària.

Objectiu: Garantir una atenció especialitzada i multidisciplinària als xiquets, xiquetes i adolescents que han patit o exercit violència.

- *Especialització i multidisciplinarietat (4.1.): Es brindarà atenció especialitzada, multidisciplinària i en espais amigables a tots els xiquets, xiquetes i adolescents que han patit o exercit violència i a les seues famílies en tots els àmbits que intervenen amb ells una vegada ha sigut detectat el cas: sanitat, serveis socials d'atenció primària i especialitzats, Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat i justícia.*
- *Accessibilitat i cobertura (4.2.): S'ampliarà l'accessibilitat i cobertura dels recursos d'atenció especialitzada i multidisciplinària als xiquets, xiquetes i adolescents que han patit violència o que l'han exercida i a les seues famílies i/o referents, així com els espais amigables per a desenvolupar-la.*
- *Universalitat i transversalitat (4.3.): Es brindarà als xiquets, xiquetes i adolescents en situació d'especial vulnerabilitat que han patit o exercit violència i a les seues famílies una atenció especialitzada i de qualitat que tinga en compte les seues especificitats.*

5. Abordatge multidisciplinari, coordinat i eficaç de la violència.

Objectiu: Abordatge multidisciplinari, coordinat i eficaç de la violència contra la infància i l'adolescència.

- *Coordinació entre administracions (5.1.): S'establiran i enfortiran els mecanismes de coordinació i col·laboració entre administracions.*
- *Coordinació amb altres actors (5.2.): Es crearan llits de cooperació eficaços entre les administracions estatal, autonòmiques i altres actors.*

LA VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA EN L'ÀMBIT ESPORTIU

L'esport i l'activitat física són factors fonamentals en el desenvolupament físic i psicològic d'un xiquet o xiqueta. I també afavoreix aspectes com l'autoestima, la companyonia, valors positius com el de l'esforç i una vida saludable.

Els espais d'oci i esportius són, després de la família i l'escola, aquells en els quals els xiquets i xiquetes transcorren la major part del seu temps i, no obstant això, en moltes ocasions la pràctica esportiva no es realitza en entorns realment protectors per als xiquets i xiquetes.

Quan aquests casos succeeixen, les víctimes són els propis xiquets i xiquetes i les seues famílies, però també es produeix un mal a la institució: un club que treballa a establir una cultura de protecció minimitza el risc enfront de l'assetjament, l'abús i qualsevol forma de violència en les seues activitats esportives, però també el risc reputacional i d'imatge pública (a més de ser una responsabilitat i un mandat normatiu).

Quant a tipus de violència, estudis europeus recents mostren que al nostre país en l'àmbit esportiu mostra una major prevalença la violència psicològica (70% de xiquets, xiquetes i adolescents manifesten haver-la patit alguna vegada), seguida des de lluny per la violència física (43%), la violència sexual sense contacte (36%), negligència (34%), i violència sexual amb contacte (20%)⁷. 81% dels homes de la mostra va respondre haver patit almenys una vegada alguna experiència de violència interpersonal en l'esport enfront del 75% de les dones.

7. Child Abuse in Sport: European Statistics (CASES). Es pot consultar detalladament en: <https://mon.uvic.cat/greaf/files/2021/11/Presentacio%CC%81n-CASES.pdf>

Negligència	Violència psicològica	Violència física	Violència sexual sense contacte	Violència sexual amb contacte
Falta de suport adequat	Humiliacions	Exercici forçat com a forma de càstig	Comentaris sexuals	Bes forçat
Falta de cures mèdiques	Critiques sobre l'aparença	Ritus d'iniciació física forçada	Mirades sexuals	Tocament sexual forçat
Falta de supervisió	Ignorat/a o exclòs/a	Prendre suplementes a la força	Veure a la força imatges sexuals	Contacte genital forçat
Falta d'equipament adequat	No s'elogien els esforços	Entrenar, competir de forma forçada estant lesionat/a sota amb una intensitat perjudicial	Produir forçosament imatges sexuals	Sexe oral forçat
Obligat/a a deixar els estudis	Amenaces, abusos verbals	Agressió física	Compartir imatges sexuals	Penetració forçada
Obligat/a a entrenar i competir en situacions insegures	Obligat/a a rendir a nivells irrealment alts		Desvestir-se a la força	Ritus d'iniciació sexual per contacte forçat

ALGUNES CAUSES DE LA VIOLÈNCIA ENFRONT DE LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA EN L'ÀMBIT ESPORTIU

- **Competitivitat.** Fomentant la celebració excessiva de les victòries i els fracassos.
- **Pressió pels resultats.** Quan es reflecteixen les mateixes expectatives en les competicions amateur que en les professionals.
- **Abús de poder.** Normalment es produeix del/de l'entrenador/a a el/a la menor d'edat.
- **Control.** Per a imposar criteris, o mostrar autoritat. Es pot donar tant de persones adultes a menors d'edat, com entre els/as propis/as companys/as d'equip.
- **Negligència i mala praxi per part de l'entrenador o entrenadora.** Amb entrenaments abusius, posant en risc la salut física o mental de els/as esportistes.
- **Precarietat de material i instal·lacions.** Que poden posar en risc la integritat física de xiquets, xiquetes i adolescents.

SALVAGUARDA INFANTIL I INDICADORS DE LA VIOLÈNCIA

OBJECTIUS DE LA SALVAGUARDA INFANTIL

La salvaguarda és la responsabilitat que tenen les entitats que intervenen amb la infància de **previndre i respondre davant situacions de desprotecció dins de la pròpia organització**, vetllant sempre per l'**interés superior del xiquet i de la xiqueta**. Per a això, en Save the Children comptem amb la Política de Salvaguarda Infantil, l'objectiu general de la qual és generar les millors condicions per al seu desenvolupament integral, la qual cosa inclou el seu dret a la protecció:

1. Garantir que totes les persones que treballen o guarden qualsevol tipus de relació amb Save the Children Espanya **entenent, accepten i donen suport al compliment de les seues responsabilitats en matèria de bon tracte** als xiquets i les xiquetes.
2. Garantir que els **procediments per a reportar i respondre davant una situació de vulneració** del Codi de Conducta i/o violència contra la infància són clars i coneguts per tot el personal ocupat i persones o entitats que guarden qualsevol relació amb Save the Children España.
3. **Promoure una cultura protectora i de bon tracte cap a la infància tant en la vida professional com personal** de totes les persones que hagen de complir aquesta Política.

ELEMENTS DE LA POLÍTICA DE SALVAGUARDA

Avaluació i mitigació de riscos

Avaluar regularment els riscos de cadascuna de les àrees de l'organització, especialment d'aquelles activitats i projectes en els quals s'intervinga directament amb xiquets, xiquetes i adolescents. A través d'aquesta anàlisi **s'identificaran els riscos potencials de l'organització**, es classificaran les activitats segons el nivell de risc i s'establiran els passos que es duran a terme per a mitigar o eliminar aquests riscos.

Contractació segura

La selecció i contractació dels empleats i empleades, personal en pràctiques i voluntaris/as ha de reflectir el compromís de Save the Children amb la protecció de la infància i assegurar que s'implanten procediments adequats per a descartar a qualsevol persona que no complisca les condicions necessàries per a treballar amb xiquets i xiquetes. Com a reforç del nostre compromís amb la protecció a la infància i complint amb l'RD 1110/2015, els empleats, personal en pràctiques, voluntaris i patrons de la Fundació Save the Children, presentaran el **Certificat del Registre Central de Delinqüents Sexuals**.

A més, el personal col·laborador, prestadors de serveis i contraparts que tinguen contacte amb els xiquets i xiquetes de les nostres activitats hauran de presentar el Certificat del Registre Central de Delinqüents Sexuals o document anàleg del seu país d'origen, si no són espanyols (certificat d'antecedents penals).

Totes les persones que visiten les nostres activitats amb xiquets i xiquetes signaran el “**document de visita**”.

Codi de Conducta

El Codi de Conducta de la Fundació Save the Children té com a objectiu garantir la nostra missió d'impulsar avanços significatius en la forma en què el món tracta als xiquets i les xiquetes amb la finalitat de generar canvis immediats i duradors en les seues vides.

Conté els criteris sobre el comportament amb xiquets, xiquetes i adolescents per part de qualsevol persona o entitat vinculada amb SCE (patró/a, treballador/a, voluntari/a, estudiant en pràctiques i entitats col·laboradores) i el seu àmbit d'aplicació serà a Espanya i països on presten serveis treballadors i col·laboradors de SCE.

Aquest codi està basat en l'**interés superior del xiquet i de la xiqueta**, en el marc de la CDX i en el desig de garantir una cultura de participació en la qual es pot plantejar i debatre qualsevol tema o preocupació.

El Codi de Conducta forma part de la Política de Protecció de Save the Children España i del *Child Safeguarding Protocol* adoptat per Save the Children Internacional i els països membres de l'organització, que estableixen les pautes davant qualsevol manifestació de violència o desprotecció de la infància, alhora que es capacita als xiquets i les xiquetes per a reconèixer qualsevol situació de risc o de maltractament.

Save the Children i el seu personal, a més, se sotmet al compliment estricte de la **Llei de Protecció de la Infància i l'Adolescència, LO 8/2015 de data 22 de juliol, al Codi Penal i a tota la normativa en matèria**.

Sensibilització i formació

Tots els empleats/ades i col·laboradors/es de Save the Children reben **capacitació** en temes de Child Safeguarding per a ajudar-los a entendre per què és necessari salvaguardar i protegir els xiquets i les xiquetes i ser plenament conscients del procediment per a informar de qualsevol preocupació relacionada amb la violència contra la infància.

Tots els empleats/ades i col·laboradors/es reben a l'inici del seu compromís amb SCE una inducció presencial i específica de *Child Safeguarding*. Se'ls entrega la **Política de Salvaguarda i el Codi de Conducta** per a signatura, indicant que l'han llegit, que ho comprenen i que es comprometen a complir-lo.

És primordial que totes les persones contractades o que guarden qualsevol tipus de relació amb l'organització **reben regularment una formació específica** sobre Salvaguarda, adaptada a les seues funcions i responsabilitats, per a recordar conceptes i procediments interns.

Reporte/resposta

Per a fer de Save the Children una organització segura per a la **infància comptem amb procediments interns per a garantir que es notifica, registra, analitza i respon a les al·legacions, preocupacions, sospites o denúncies relatives a qualsevol tipus de maltractament o abús infantil**. Tots aquests procediments hauran de desenvolupar-se sota els principis de rapidesa, confidencialitat, credibilitat i garantint i protegint la intimitat i la dignitat de totes les persones involucrades, sobretot dels menors.

Tots els treballadors i col·laboradors de Save the Children tenen l'**obligació de denunciar** qualsevol sospita fundada o qualsevol acte d'incompliment del nostre Codi de Conducta al Punt Focal de l'organització com més prompte millor. Save the Children ha desenvolupat un **protocol d'actuació intern** perquè tots els treballadors i col·laboradors de l'organització sàpiau què fer davant un cas de sospita o denúncia de violència contra algun xiquet, xiqueta o adolescent.

El nostre compromís amb els drets dels xiquets significa que nosaltres/as tenim l'**obligació de salvaguardar** als xiquets i les xiquetes, especialment a aquells amb els quals tenim contacte. Hem d'assegurar-nos que tots els xiquets i les xiquetes que participen en les nostres activitats siguin respectats/as i estiguin protegits/as de qualsevol tipus de violència.

INDICADORS DE VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA

Indicadors de violència física

1) Indicadors físics en el xiquet o xiqueta:

- a. **Lesions cutànies:** colps o blaus, cremades, ferides o raspadures, senyals de mossegades, corts o punxades.
- b. **Lesions òssies:** fractures d'ossos, torçades, dislocacions.
- c. **Lesions internes:** abdominals, oculars, asfíxia, ofegament, intoxicacions no accidentals

2) Indicadors de conducta en el xiquet o xiqueta:

- a. **Recelós/a respecte al contacte físic amb adults.**
- b. **Por de tornar a casa.**
- c. **Mostra conductes extremes i contradictòries:** agressivitat o retraïment.
- d. **Se sent rebutjat/a i amb baixa autoestima.**
- e. **No vol despullar-se davant uns altres i va excessivament vestit/a.**

3) Indicadors dels adults o persones responsables:

- a. Utilitza una **disciplina severa**, inapropiada per a l'edat o condició del xiquet/a.
- b. **No dona explicacions sobre la lesió o són il·lògiques**, no convincents, contradictòries, o intenta ocultar-la o protegir el responsable.

- c. **Percep al xiquet/a de manera negativa** (és dolent, pervers, etc.).
- d. **Abús d'alcohol o drogues.**

Indicadors de violència emocional

1) Indicadores físics en el xiquet o xiqueta:

- a. **Talla curta, retard no orgànic del creixement**, en relació a la seua edat.
- b. **Malalties d'origen psicosomàtic.**
- c. **Intoxicacions no accidentals.**

2) Indicadors de conducta en el xiquet o xiqueta:

- a. **Retard del desenvolupament.**
- b. **Desordre emocional:** recel, pessimisme, ansietat, depressió.
- c. **Desordre de conducta:** retraïment, conducta antisocial, compulsiva, d'autolesió.
- d. **Baixa autoestima.**
- e. **Conductes adultes inapropiades o excessivament infantils.**
- f. **Trastorns en control d'esfínters, del somni.**
- g. **Problemes d'atenció o aprenentatge.**

3) Indicadors dels adults o persones responsables:

- a. **Rebuig:** es transmet constantment al xiquet/a una valoració negativa, sotmetent-li a humiliacions verbals. Neguen amor.
- b. **Terroritzar:** amenaçar al xiquet/a amb càstigs extrems.
- c. **Aïllament:** privar al xiquet/a d'establir relacions socials, prohibir al xiquet/a jugar amb altres xiquets/as.

Indicadors de negligència física

1) Indicadors físics en el xiquet o xiqueta:

- a. **Falta constant d'higiene, vestimenta inadequada, fam.**
- b. **Necessitats mèdiques no ateses.**
- c. **Accidents domèstics** per falta de supervisió.
- d. **Condicions de la llar perilloses** per a la seua salut i seguretat.
- e. **Retard en el seu desenvolupament** (pes, altura, desenvolupament motor per davall de la mitjana normal).

2) **Indicadors de conducta en el xiquet o xiqueta:**

- a. **Participa en accions delictives** (ex. vandalisme, prostitució, drogues i alcohol, etc.).
- b. **Demana o roba menjar.**
- c. No assisteix o **falta a l'escola** sense motiu.
- d. Diu que **no hi ha ningú** que li cuide.
- e. El xiquet realitza conductes o **activitats perilloses.**

3) **Indicadors dels adults o persones responsables:**

- a. **Abús de drogues o alcohol.**
- b. **La vida en la llar és caòtica.** Mostra evidències d'apatia o inutilitat.
- c. Pateix **problemes de salut mental.**
- d. Té una **malaltia crònica incapacitant** que li impedeix atendre les necessitats bàsiques del xiquet o xiqueta.

Indicadors de negligència emocional

1) **Indicadors físics en el xiquet o xiqueta:**

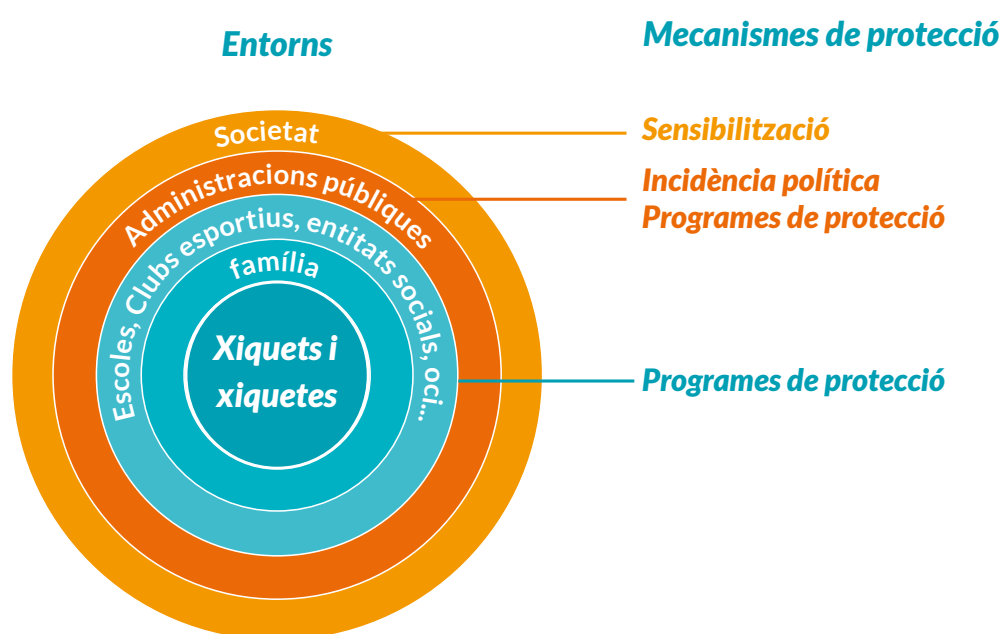
- a. **Desconfiança cap a l'adult**, en les seues promeses o actituds positives.
- b. **Inhibició del joc.**
- c. Paradoxal reacció d'**adaptació a persones desconegudes.**
- d. **Excessivament complaent**, passiu/a o no exigent.
- e. **Extremadament agressiu/a.**

2) **Indicadors dels adults o persones responsables:**

- a. **Renúncia al seu rol parental.**
- b. **No disponibilitat** per al xiquet.
- c. **Absència d'expressió d'afecte**, cura i amor i no reflectir cap emoció en les interaccions amb el xiquet/a.
- d. **No participen en les activitats diàries** del xiquet/a.
- e. **Rebuig d'atenció psicològica** per part dels pares a iniciar un tractament d'algun problema emocional o conductual del xiquet.

MODEL D'ENTORNS PROTECTORS, SEGURS I DE BON TRACTE DE SAVE THE CHILDREN

Són **entorns segurs** aquells que permeten que els xiquets, xiquetes i adolescents es desenvolupen en **espais protectors** i que asseguruen el **bon tracte**. Save the Children té l'objectiu de convertir en entorns segurs, entre altres, a entitats educatives de qualsevol etapa, federacions i clubs esportius amb categories on participen menors d'edat, entitats d'oci i temps lliure, sector públic (ajuntaments, forces de seguretat i salut) i altres entitats del sector social.

L'abordatge de la violència sobre la infància ha de ser **integral** i tindre en compte totes les fases. La violència contra la infància es pot donar en tots els àmbits i procediments on el xiquet o la xiqueta siga present i tots aquests entorns han de ser **espais segurs**: àmbit familiar, entorn digital, forces i cossos de seguretat, àmbit sanitari, serveis socials, sistema de protecció, àmbit educació formal i no formal, oci i temps lliure, àmbit esportiu, sistema judicial, etc.

La **violència** exercida en els primers anys pot marcar a un xiquet o xiqueta per a tota la vida i tindre **conseqüències extremadament greus i duradores**. A més, resulta paralitzant i és molt difícil per als xiquets i les xiquetes comunicar la situació en la qual es troben.

Des de Save the Children veiem imprescindible la necessitat de posar en marxa entorns protectors per a la infància que creen les **condicions necessàries perquè els xiquets i xiquetes, es desenvolupen**

en condicions de bon tracte i lliures de qualsevol forma de violència en tots els àmbits en què es desenvolupen (família, escola, espais esportius, d'oci o societat en general).

El nostre objectiu és dotar a les entitats de mecanismes de protecció integral i eficaces per a la **prevenció, detecció i resposta** a situacions de violència contra la infància, i acompanyar-les en la seua implementació, perquè els xiquets i xiquetes puguen desenvolupar-se en entorns protectors i de bon tracte. Els beneficis del nostre model són evidents no sols per als xiquets i xiquetes i les seues famílies, sinó també per als equips de professionals i la pròpia entitat implicada.

1. LIDERATGE I CULTURA DE PROTECCIÓ	<i>Declaració institucional de l'entitat sobre el seu compromís contra la violència cap a la infància.</i>
2. ROLS I RESPONSABILITATS	<i>Llocs clau, amb els seus rols i responsabilitats en relació amb la protecció de la infància.</i>
3. PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA	<i>Eines com a codis de conducta, sistemes de contractació segura o anàlisi de riscos, entre altres.</i>
4. DETECCIÓ DE CASOS	<i>Indicadors de detecció de situacions de violència i pautes per a l'abordatge de testimonis.</i>
5. REPORTE I RESPOSTA	<i>Protocols d'actuació: derivació de casos, suport a la víctima, documentació i registre del succés.</i>
6. ESPAIS FÍSICS I EMOCIONALS	<i>Espais protectors en la seua dimensió física (instal·lacions) i càlids emocionalment.</i>
7. PROFESSIONALS	<i>Coneixement i compliment de la normativa de protecció.</i>
8. EMPRESES PROVEÏDORES, SUBCONTRACTADES	<i>Compromisos que han d'assumir proveïdors, empreses subcontractades o tercers.</i>
9. PARTICIPACIÓ INFANTIL	<i>Participació dels xiquets i xiquetes en el disseny de la política de protecció, adaptació de materials.</i>

PRINCIPIS BÀSICS D'ACTUACIÓ

Interés superior del xiquet, xiqueta o adolescent

En la presa de qualsevol decisió ha de prevaldre el respecte de tots els drets de la infància i adolescència alhora que ha de suposar la millor opció per a cada xiquet, xiqueta o adolescent en funció de les seues circumstàncies contextuais i particulars.

Protecció integral del xiquet o xiqueta

Tots els xiquets, xiquetes i adolescents tenen dret al fet que se'ls garantisca un entorn segur, protector i de bon tracte, incloent-hi el seu desenvolupament psicològic, físic i social i la total implementació dels seus drets, així com no patir cap forma de violència.

La protecció integral és entesa en totes les fases de la violència: prevenció (des de la sensibilització), detecció i resposta (actuació i reparació).

Confidencialitat de les actuacions

Protecció de la informació en la gestió dels casos de violència garantint els drets de les persones implicades.

Comunicació i notificació

La fi principal d'un protocol de resposta sempre és la comunicació i notificació de casos, no la investigació ni la denúncia, de les quals s'encarreguen les institucions públiques competents (Serveis Socials, Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat, Fiscalia i Judicatura).

“El deure de comunicació és especialment exigible a aquelles persones que, per raó del seu càrrec, professió, ofici o activitat, tinguen encomanada l'assistència, la cura, l'ensenyament o la protecció de xiquets, xiquetes o adolescents i, en l'exercici d'aquestes, hagen tingut coneixement d'una situació de violència exercida sobre aquests”, tal com ho estableix l'article 16 de la LOPIVI (Deure qualificat de comunicació).

Eficàcia i rapidesa en les actuacions

Realitzar la intervenció mínima indispensable procurant evitar la victimització secundària, és a dir, sotmetre al xiquet, xiqueta o adolescent a un sofriment afegit a conseqüència de les actuacions que es duguen a terme. Les actuacions han de ser ràpides, adequades, proporcionades i de qualitat.

Igualtat de gènere i enfocament interseccional

En cadascuna de les actuacions s'ha de promoure la igualtat de drets de xiquetes i xiquets i mostrar una sensibilització cap a les discriminacions de gènere o violències basades en el gènere. Així mateix, també s'han de tindre en compte a l'hora de conducta les connexions que existeixen entre les identitats socials de les xiquetes i adolescents més enllà del gènere, incloses aquelles que solen ser menys visibles o prioritàries, com l'edat, l'ètnia o l'estatus migratori, i la naturalesa multifacètica del risc i l'exclusió.

NORMATIVA DE REFERENCIA

- Convenció sobre els Drets del Xiquet de les Nacions Unides, ratificada per Espanya en 1990.
- Conveni del Consell d'Europa, de 25 d'octubre de 2007, per a la protecció dels xiquets contra l'exploració i l'abús sexual (Conveni de Lanzarote).
- Directiva 2011/92/UE del Parlament Europeu i del Consell de 13 de desembre de 2011 relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'exploració sexual dels menors i la pornografia infantil.
- Observació General núm. 14 (2013) del Comitè dels Drets del Xiquet de Nacions Unides sobre el dret del xiquet al fet que el seu interès superior siga una consideració primordial.
- Reglament (UE) núm. 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell de 27 d'abril de 2016 relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.
- Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil ([BOE núm. 15, de 17 de gener de 1996](#)).
- Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència ([BOE núm. 180, de 29 de juliol de 2015](#)).
- Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals ([BOE núm. 294, de 6 de desembre de 2018](#)).
- Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència ([BOE núm. 134, de 5 de juny de 2021](#)).
- Llei Orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual ([BOE núm. 215, de 7 de setembre de 2022](#)).
- Llei 26/2018, de 21 de desembre, de la Generalitat, de drets i garanties de la infància i l'adolescència ([DOCV núm. 8450, de 24 de desembre de 2018](#)).

